

RAAP-RAPPORT 5340

Plangebied Hamburgerweg 149 te Ermelo

**Gemeente Ermelo
Archeologisch vooronderzoek:
proefsleuvenonderzoek**

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied Hamburgerweg 149 te Ermelo, gemeente Ermelo; archeologisch vooronderzoek: proefsleuvenonderzoek

Versie: 16-08-2021

Auteur: J.W.D. Tuinstra MA

Projectcode: ERHB

Bestandsnaam: RAAPrap_5340_ERHB_20210816

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2021

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Er is geen verklaring ontvangen van het bevoegd gezag omtrent goed- of afkeuring van het rapport.

Samenvatting

In opdracht van Bureau BiedtRuimte heeft RAAP op 9 augustus 2021 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het kader van het project 'Hamburgerweg 149 fase 1' in de gemeente Ermelo.

Het doel van het proefsleuvenonderzoek was het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein. Hiertoe was het noodzakelijk inzicht te krijgen in de precieze aard en omvang van de vindplaats. In het verlengde daarvan is in kaart gebracht wat de consequenties zijn van de onderzoeksresultaten voor de verdere planvorming in het plangebied. Is de archeologische vindplaats behoudenswaardig, en, zo ja, kan deze behouden blijven of dient deze te worden opgegraven?

Tijdens het onderzoek zijn verspreid over het plangebied vier proefsleuven aangelegd met een totaal oppervlak van 155 m². Dit komt neer op een dekkingsgraad van 10,16% van het totale plangebied (1526 m²).

Verspreid over de proefsleuven zijn archeologische resten aangetroffen. Het gaat om (paal)kuilen en een greppel.

Aard van de vindplaats : nederzettingsterrein

Diepteligging : circa 80 cm -mv

Datering : vermoedelijk in de Midden- of Laat Romeinse tijd, met de mogelijkheid dat ook iets oudere en iets jongere sporen aanwezig zijn

Op basis van de waardering van de aangetroffen resten, waarbij is gekeken naar zowel de fysieke als de inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats, wordt geconcludeerd dat het gaat om een behoudenswaardige vindplaats.

Het selectieadvies luidt: opgraven.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Administratieve gegevens.....	7
1.2 Voorgaand onderzoek	8
1.3 Doelstellingen en onderzoeksvragen	10
2 Methoden	11
2.1 Algemeen	11
2.2 Werkputten	11
2.3 Documentatie en registratie	13
2.4 Behandeling van sporen	13
2.5 Behandeling van vondsten.....	13
2.6 Behandeling van profielen	14
2.7 Bemonstering	14
2.8 Uitwerking	14
2.9 Afwijking en aanpassing van de onderzoeksstrategie	14
3 Resultaten	15
3.1 Landschap en stratigrafie	15
3.2 Sporen en structuren.....	16
3.3 Vondsten	21
3.4 Monsters	22
3.5 Interpretatie van de vindplaats.....	22
3.6 Waardestelling	23
3.7 Beantwoording van de onderzoeksvragen	25
4 Conclusie	26
5 Selectieadvies	27
Literatuur	29
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	30

1 Inleiding

In opdracht van Bureau BiedtRuimte heeft RAAP op 9 augustus 2021 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het kader van het project 'Hamburgerweg 149 fase 1' te Ermelo in de gemeente Ermelo (figuur 1).

Het doel van het proefsleuvenonderzoek was het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein. Hiertoe was het noodzakelijk inzicht te krijgen in de precieze aard en omvang van de vindplaats. Dit onderzoek is noodzakelijk in verband met de voorgenomen werkzaamheden die een bedreiging kunnen vormen voor eventueel in de ondergrond aanwezige archeologische resten (figuur 2, woningen aangegeven met een B). Het plangebied zal in twee fases worden ontwikkeld (A en B). Onderhavig plangebied omvat de woningen die zijn aangegeven met een B. Voor de overige woningen (aangegeven met een A) zal in een later stadium een vergunningsaanvraag worden ingediend bij de gemeente.

Figuur 1. De ligging van het plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

Uit de gemeentelijke verwachtingskaart is gebleken dat voor het plangebied een hoge verwachting geldt voor de aanwezigheid van archeologische resten. Aangezien een eventueel booronderzoek geen inzicht oplevert over de aard van de vindplaats, is besloten om deze stap uit de AMZ-cyclus over te slaan en direct een waarderend proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL4000, conform artikel 5.4 van de erfgoedwet. Onderzoeksdocumentatie en vondstmateriaal zullen worden overgedragen aan het depot van de provincie Gelderland. Voorafgaand aan het onderzoek is, conform de KNA een Programma van Eisen (PvE) opgesteld (Wispelwey 2021). Dit PvE diende als uitgangspunt voor het onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als norm. RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

Figuur 2. De geplande herinrichting en bebouwing langs de Hamburgerweg in Ermelo, onderhavig plangebied omvat de woningen die zijn aangegeven met een B (bron: René Nijmeijer, BiedtRuimte)

1.1 Administratieve gegevens

Plangebied	Hamburgerweg 149
Opdrachtgever	Bureau BiedtRuimte
Contactpersoon opdrachtgever	René Nijmeijer
Bevoegde overheid	Gemeente Ermelo
Contactpersoon bevoegde overheid	Maarten Wispelwey (regio-archeoloog)
Plaats	Ermelo
Gemeente	Ermelo
Provincie	Gelderland
Coördinaten	170.607/478.679
Toponiem	Hamburgerweg 149 te Ermelo
Periode veldwerk	9 augustus 2021
Projectleider	Jasper Tuinstra
Projectmedewerkers	Twan van Rooij
Onderzoeksmeldingsnummer	5097544100
Bewaarplaats documentatie en eventuele vondsten	RAAP Oost en op termijn ARCHIS, E-Depot en het provinciaal Depot (in geval van vondsten)

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.2 Voorgaand onderzoek

Zaakidentificatienummer	Plangebied	Soort onderzoek	Uitvoerder	Uitvoeringsperiode	Rapportage
2307847100	Margrietschool	Opgraving	RAAP	2013	Raap-Rapport 2623
2466023100	Oude Telgterweg 120	Inventariserend veldonderzoek (boringen)	Synthegra	2015	Synthegra Rapport S140114
3297319100	Oude Telgterweg 120	Inventariserend veldonderzoek (proefsleuven)	Synthegra	2015	Synthegra rapport S150061-b
3291908100	Margrietschool	Opgraving	ADC	2016	Rapport 4204

Tabel 2. Overzicht van in de omgeving van het plangebied relevante onderzoeken

Op basis van de uitkomsten van verschillende onderzoeken in de omgeving van het plangebied is duidelijk geworden dat voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. Een daadwerkelijke vindplaats is echter nog niet aangetoond.

Margrietschool (RAAP, zaak id 2307847100):¹

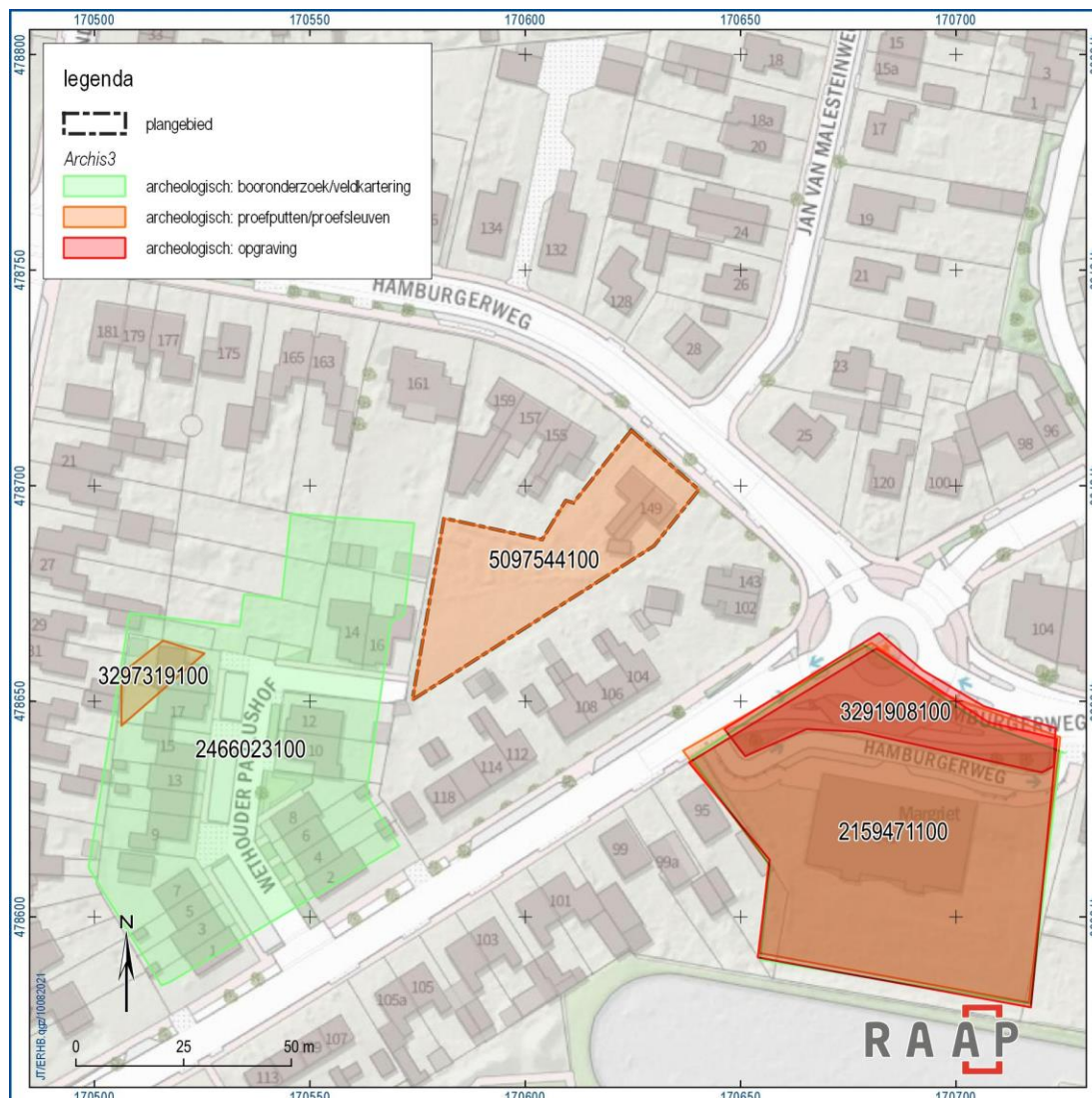
De opgraving heeft nederzettingssporen uit de vroege ijzertijd en midden- en laat-Romeinse tijd opgeleverd. De sporen uit de vroege ijzertijd bestaan uit een cluster van drie kuilen. Eén van de kuilen bevat een verlatingsdepositie met een groot deel van het huisraad, waaronder delen van 21 potten, twee complete spinklossen en delen van geheel gefragmenteerde weefgewichten. Veel van het gedumpte huisraad was deels of geheel verbrand. In de Romeinse tijd bevond zich in het zuidwestelijk deel van de huidige bebouwde kom van Ermelo een grote Germaanse nederzetting. Ter hoogte van de Margrietschool is een deel van deze nederzetting opgegraven met een bewoningsresten uit de midden- en laat-Romeinse tijd, met zwaartepunt op de 3e en 4e eeuw. Er zijn zes huisplattegronden opgetekend met diverse bijgebouwen, hutkommen, (afval)kuilen en greppelsporen van erfverkavelingen.

Oude Telgterweg 120 (Synthegra, zaak id 2466023100):²

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er archeologisch relevante sporen aanwezig zijn. Er is een deel van een gebouw bestaande uit drie ongeveer west-oost lopende wandstijlen met twee buitenstijlen aangetroffen. Vanwege het ontbreken van daterend materiaal en de kleinschaligheid van de werkput is een nadere datering niet mogelijk. Het gebouw kan tussen de prehistorie en de middeleeuwen dateren.

¹ Overgenomen uit Pronk 2013, 5

² Hoven & Leuvering 2015

Figuur 3. Het plangebied (zaak nr. 5097544100) met daaromheen de dichtstbijzijnde archeologische onderzoeken

Margrietschool (ADC, zaak id 3291908100):³

Tijdens dit onderzoek zijn drie vierpalige bijgebouwen aangetroffen, één in het zuidoostelijke deel van het terrein, en twee in het zuidwestelijke. De oostelijke structuur STR1 (een vierpalige spieker) hoort waarschijnlijk tot Erf 4 uit het naastgelegen onderzoek. Vondsten verzameld uit tot de spieker gerekende sporen geven een datering in de 4e eeuw wat aansluit met de 4e /5e-eeuwse datering van Erf 4. Drie erfgreppels uit het onderzoek in 2011 zijn opnieuw aangesneden en lopen op dit onderzoeksterrein eveneens richting het noorden het plangebied uit. De meeste sporen hebben geen vondsten opgeleverd, maar de aard van de structuren en de ligging nabij van een Germaanse nederzetting uit deze periode maakt een interpretatie van de sporen en structuren in die periode het meest plausibel.

³ Williams 2016

1.3 Doelstellingen en onderzoeksvragen

Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd om vast te stellen of zich binnen de begrenzing van het plangebied (figuur 1) behoudenswaardige archeologische resten bevinden. Het doel is inzicht te verkrijgen in de precieze aard, omvang, diepteligging en datering van de archeologische resten, en te bepalen of het gaat om een behoudenswaardige vindplaats. In het Programma van Eisen (Wispelwey 2021) zijn hiervoor onderzoeksvragen geformuleerd (zie §3.7). Bovendien dient duidelijk gemaakt te worden wat de consequenties zijn van de onderzoeksresultaten voor de verdere planvorming in het plangebied.

2 Methoden

2.1 Algemeen

Zoals uit het vooronderzoek is gebleken, is de kans groot dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig zijn. Omdat met behulp van booronderzoek geen inzicht kan worden verkregen in de precieze aard en herkomst van de vondsten is verder booronderzoek weinig zinvol. Om inzicht te krijgen in de aard van de vindplaats en om vast te stellen of er daadwerkelijk archeologische sporen binnen het plangebied aanwezig zijn, is proefsleuvenonderzoek een meer geschikte methode.

2.2 Werkputten

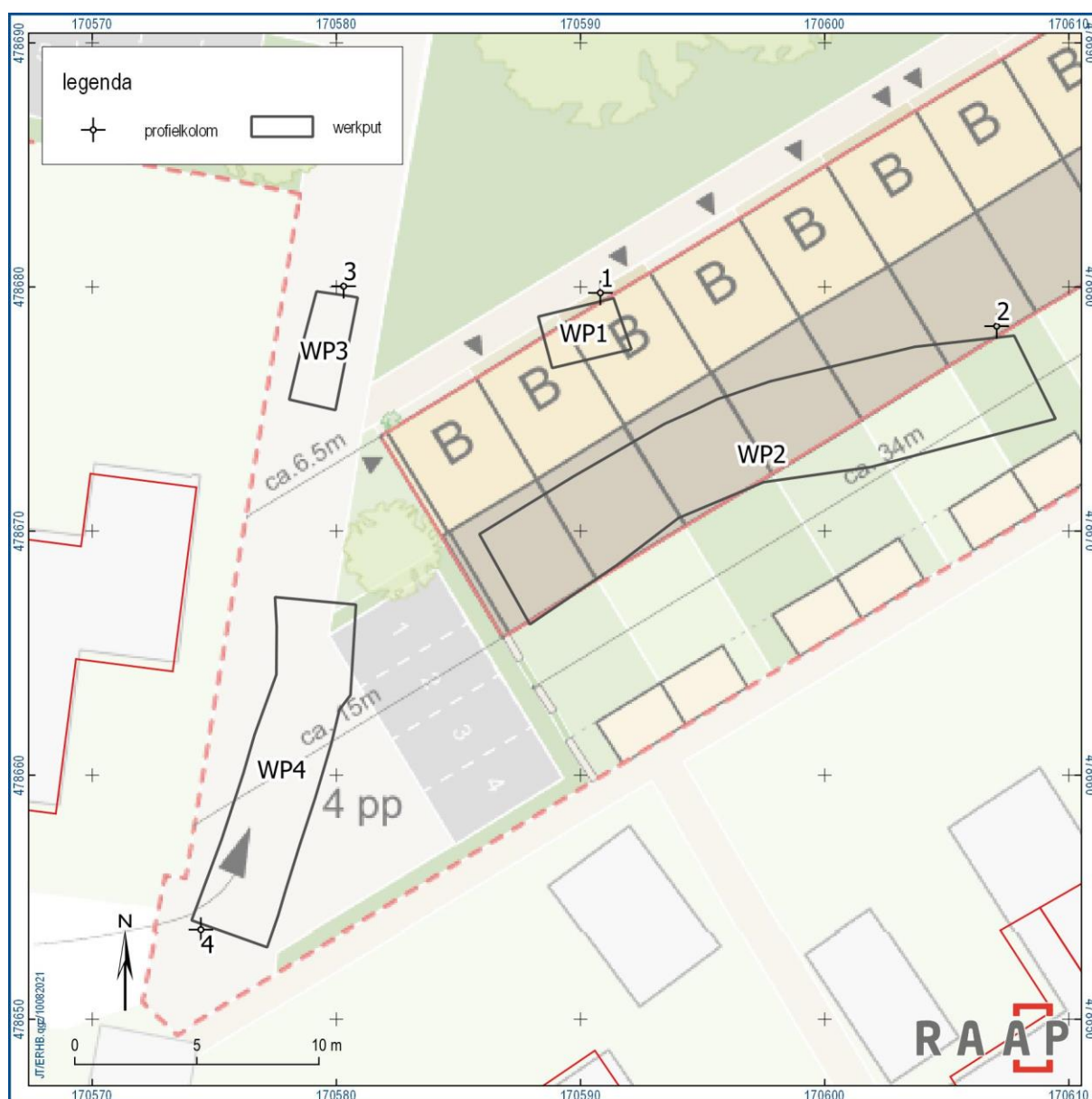
Een overzicht van de ligging van de werkputten is afgebeeld in figuur 4. In tabel 3 zijn de afmetingen van de verschillende werkputten samengevat. Tijdens het onderzoek zijn verspreid over het plangebied vier proefsleuven aangelegd met een totaal oppervlak van 155 m². Dit komt neer op een dekkingsgraad van 10,16% van het totale plangebied (1526 m²).

Tijdens het veldwerk bleek het niet mogelijk om alle werkputten aan te leggen zoals was voorgeschreven in het PvE. In overleg met de bevoegde overheid is op de onderstaande punten afgeweken van het puttenplan.

Het PvE gaf ruimte om de geplande proefsleuven (ten dele) te verplaatsen naar inzicht van de uitvoerend Senior KNA archeoloog. Op basis van de omstandigheden in het veld (bomen, tuinen en hekwerken) is ervoor gekozen om de geplande proefsleuven zoveel mogelijk te verspreiden over het plangebied. De proefsleuven zijn aangelegd in het zuidwestelijke deel van het plangebied omdat tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek de woningen aan de Hamburgerweg 147 en 149 en de tuinen van deze en omliggende woningen nog aanwezig waren.

werkput	totaal oppervlakte (m2)
1	7,14
2	94,88
3	8,53
4	44,55
totaal	155,1 m2

Tabel 3. Overzicht van werkputten en vlakken.

Figuur 4. Overzicht van de proefsleuven en de locatie van de gedocumenteerde profielen geprojecteerd op het herinrichtingsplan.

2.3 Documentatie en registratie

In alle werkputten is één vlak aangelegd. Het eerste vlak is in de top van de C-horizont aangelegd direct onder het plaggendeck op 80 cm -mv.

De sporen zijn digitaal ingemeten met een RTK-GPS met een conform KNA-eis OS02 maximale afwijking van 3 cm in zowel het horizontale als verticale vlak. Ook de hoogte van de aangelegde vlakken ten opzichte van NAP is bepaald met een GPS. De ruwe GPS-bestanden zijn dagelijks uitgelezen, gecontroleerd en gecorrigeerd.

De sporen zijn in een doorlopende reeks over de hele opgraving genummerd en worden aangeduid met een S (bijv. S12). Spoor- en vondstgegevens zijn in het veld ingevoerd in de Odile database.

In het algemeen geldt dat sporen en vondsten zijn gedocumenteerd conform specificaties OS04 en OS05 van de BRL4000.

2.4 Behandeling van sporen

Om sporen te traceren en sporenclusters zo goed mogelijk te kunnen begrenzen, is het vlak waar nodig tijdens de aanleg handmatig opgeschaafd. Met het oog op het doel van het onderzoek (zoveel mogelijk gegevens verzamelen, maar zo min mogelijk archeologische resten beschadigen), zijn sporen slechts spaarzaam gecoupeerd. Bij het couperen is ervoor gekozen om die sporen te onderzoeken waarbij twijfel bestond over de antropogene aard van het spoor. Indien mogelijk viel de coupelij n hierbij samen met de profielwand, zodat de stratigrafische positie van het spoor kon worden vastgelegd.

Tijdens het verdiepen is zoveel mogelijk geprobeerd om het stratigrafische ingravingsniveau van de sporen vast te leggen. Hiervoor is gebruik gemaakt van de laagbeschrijvingen in de verschillende werkputten. Van sporen met een diepte van meer dan 9 cm is een coupetekening (schaal 1:20) en veelal tevens een foto gemaakt; van minder diepe sporen is alleen de diepte en vorm in doorsnede vastgelegd in de database. De sporen zijn in een doorlopende reeks genummerd en worden in dit rapport aangeduid met een één- tot viercijferig nummer, voorafgegaan door een S (bijv. S2).

2.5 Behandeling van vondsten

Bij de vlakaanleg en bij het couperen van sporen zijn vondsten per spoorvulling verzameld.

Vondsten die niet aan antropogene sporen konden worden gekoppeld, zijn per laag in vakken van 5 x 5 m verzameld. Voor het verzamelen van metaalvondsten is tijdens het aanleggen van de vlakken intensief gebruik gemaakt van een metaaldetector, tijdens het onderzoek zijn echter geen metaalvondsten aangetroffen. De vondsten zijn in een doorlopende reeks genummerd; ze worden in dit rapport aangeduid met een V (bijv. V14).

2.6 Behandeling van profielen

In elke proefsleuf is een circa 1 m brede profielkolom opgeschaafd, gefotografeerd, getekend en beschreven vanaf het maaiveld. De locatie ervan is ingemeten met de RTK-GPS (met X-, Y- en Z-coördinaten). Deze kolommen zijn opgeschaafd, gefotografeerd, getekend en beschreven vanaf het maaiveld (figuur 4).

Om de landschappelijke ontwikkeling en de bodemopbouw goed te begrijpen, is er naar gestreefd om tijdens het veldwerk de stratigrafische eenheden (lagen) in de verschillende putten direct aan elkaar te koppelen.

2.7 Bemonstering

Tijdens het onderzoek zijn geen sporen aangetroffen die zich leenden voor monsternamen.

2.8 Uitwerking

Documentatie van het onderzoek is na afloop van het onderzoek gecontroleerd. Na afloop van het veldwerk is een laatste controle uitgevoerd en zijn de analoge profiel- en coupetekeningen gedigitaliseerd en de vondsten gewassen en gesplitst per materiaalcategorie.

Conform het PvE was het niet noodzakelijk om een evaluatierapport op te stellen. Na afloop van de basisuitwerking van de veldgegevens is gestart met het opstellen van de rapportage.

Gedetailleerde spoor- en vondstinformatie is te raadplegen in het e-depot.

2.9 Afwijking en aanpassing van de onderzoeksstrategie

Tijdens het veldonderzoek is (met uitzondering van het verplaatsen van de geplande proefsleuven, zie hierboven) niet afgeweken van de onderzoeksstrategie zoals die in het PvE is omschreven.

3 Resultaten

3.1 Landschap en stratigrafie

Een vindplaats kan niet los worden gezien van het landschap waarin hij is gelegen. Voor een correcte interpretatie is het dan ook van belang om de landschappelijke context inzichtelijk te maken. In het onderstaande wordt kort ingegaan op de geologische, geomorfologische en bodemkundige aspecten van het plangebied en directe omgeving.

3.1.1 Geologie en geomorfologie

Het plangebied ligt op de noordwestelijke flank van de stuwwal van Garderen-Ermelo. De ondergrond bestaat in lithologisch opzicht overwegend uit zwak siltig, matig grof zand met een matige grindcomponent (S1040).

3.1.2 Bodemopbouw van de vindplaats

Aan de hand van de profielen in de proefsleuven kan de bodemopbouw als volgt worden beschreven.

Laagnr.	Vondsten/indicatoren	Diepte (cm)	Veronderstelde laagdatering	Interpretatie
1010		0-20	recent	bouwvoor
1011	V2	10-20	recent	bouwvoor
1020		20-60	middeleeuwen – nieuwe tijd	plaggendek
1030	V1 en V3	60-80	vroege middeleeuwen – prehistorie	oude akkerlaag
1040	V4	vanaf 80		C-horizont
1050		vanaf 90		stuwwalafzettingen

Tabel 4. Samenvattend overzicht van de laagopvolging.

Vanaf het maaiveld bestond (onder een recente bouwvoor) de bodemopbouw uit de restanten van een (verstoord) plaggendek (tussen circa 20 en 60 cm -mv). Daaronder bevond zich een oude akkerlaag (tussen circa 60 en 80 cm -mv) met een vermoedelijke datering in de laat-Romeinse tijd of vroege middeleeuwen. Verder werd bevestigd dat de geologische ondergrond van het plangebied uit een pakket zwak siltig, matig fijn dekzand bestaat (S1040) met daaronder vanaf circa 90 cm -mv stuwwalafzettingen, bestaande uit matig grof tot zeer grof zand.

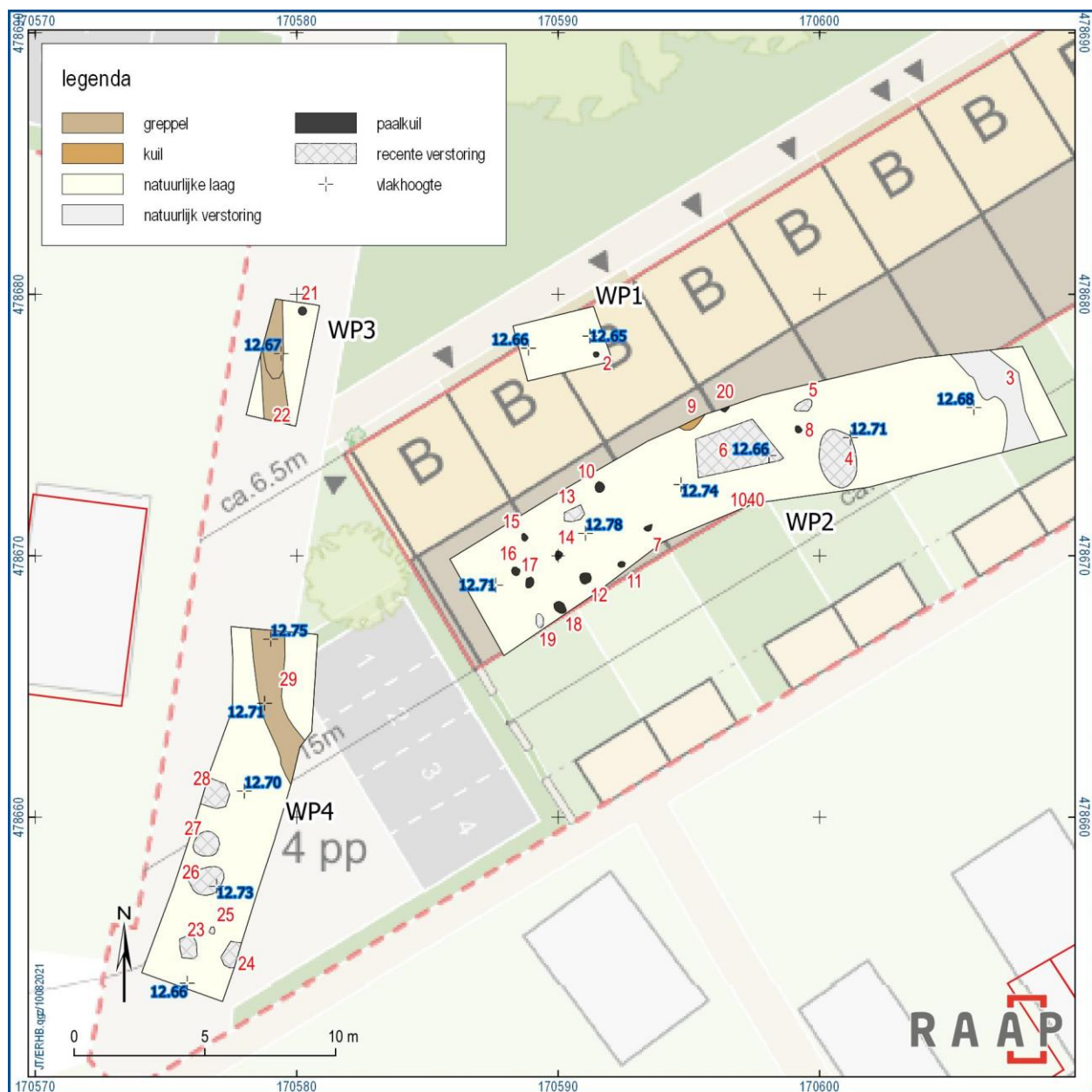
3.2 Sporen en structuren

3.2.1 Inleiding

Tijdens het onderzoek zijn in de opgravingsvlakken en profielen zeventien archeologische grondsporen gedocumenteerd: grondlagen en (natuurlijk of recente) verstoringen. Een samenvattend overzicht van de aantallen sporen is weergegeven in tabel 5. De complete sporencatalogus is opgenomen in bijlage 2. De sporen worden hieronder per spoorcategorie beschreven.

Spoorcategorie	Aantal
Paalkuil	13
Greppel	2
Kuil	2
Totaal	17

Tabel 5. Aantal sporen per spoorcategorie.

Figuur 5. Allesporenkaart.

3.2.2 Sporen

Paalkuilen

Tijdens het onderzoek zijn dertien paalkuilen aangetroffen. Twee daarvan zijn gecoupeerd (S2 en S8) en hadden een diepte van circa 9 cm (S2) en 22 cm (S8). De sporen hebben een grijsbruine kleur en bestaan uit matig siltig en matig grof zand. In de vulling van de paalkuilen zijn geen vondsten aangetroffen. De paalsporen bevinden zich duidelijk in een cluster in het westelijke gedeelte van WP2. Zeer waarschijnlijk zijn deze palen onderdeel van een structuur. Door de beperkte omvang van de proefsleuf is echter nog niet duidelijk om wat voor structuur het gaat.

Figuur 6. Coupefoto van S8

Greppels

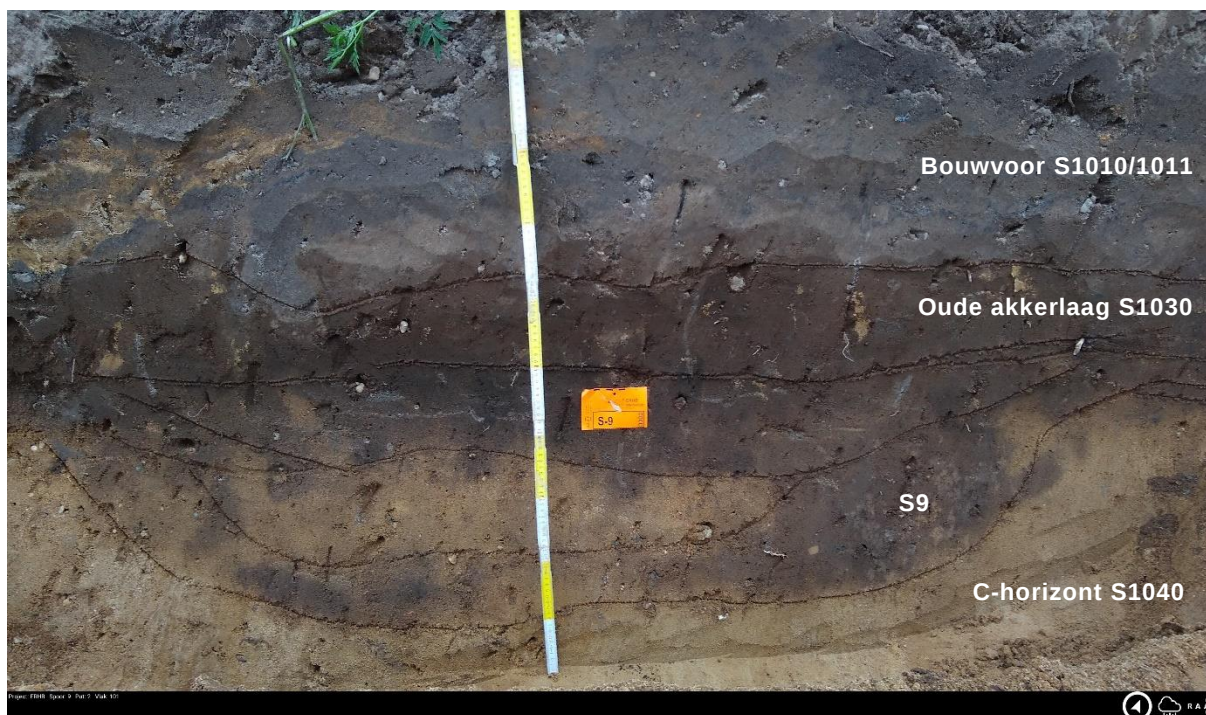
Binnen het plangebied zijn twee greppels aangetroffen die vermoedelijk tot één en hetzelfde greppelsysteem behoren. De greppel in WP2 (S22) is gecoupeerd en heeft een diepte van 22 cm in het noordprofiel van WP2. In het profiel is duidelijk te zien dat de greppel is afgedekt door de akkerlaag (S1030). Tijdens het couperen zijn geen vondsten aangetroffen. Deze greppel loopt zeer waarschijnlijk in zuidelijke richting verder in WP4 als S29 (zie figuur 5).

Figuur 7. Greppel S22 zoals aangetroffen in WP3 is gecoupeerd in het noord- en westprofiel van de werkput

Kuilen

In WP2 is een kuil aangetroffen met een diepte van circa 38 cm. De kuil is gecoupeerd in het noordprofiel van de werkput en wordt afgedekt door een akkerlaag (S1030). In de kuil is een handgevormde wandscherf aangetroffen met een vermoedelijke datering in de midden- of laat Romeinse tijd (zie §3.3.3). De andere kuil betreft een boomplantgat in het profiel van WP1 met een (op basis van zijn stratigrafische ligging) vermoedelijke datering in de vorige eeuw.

Figuur 8. Kuil S9 in het noordprofiel van WP2

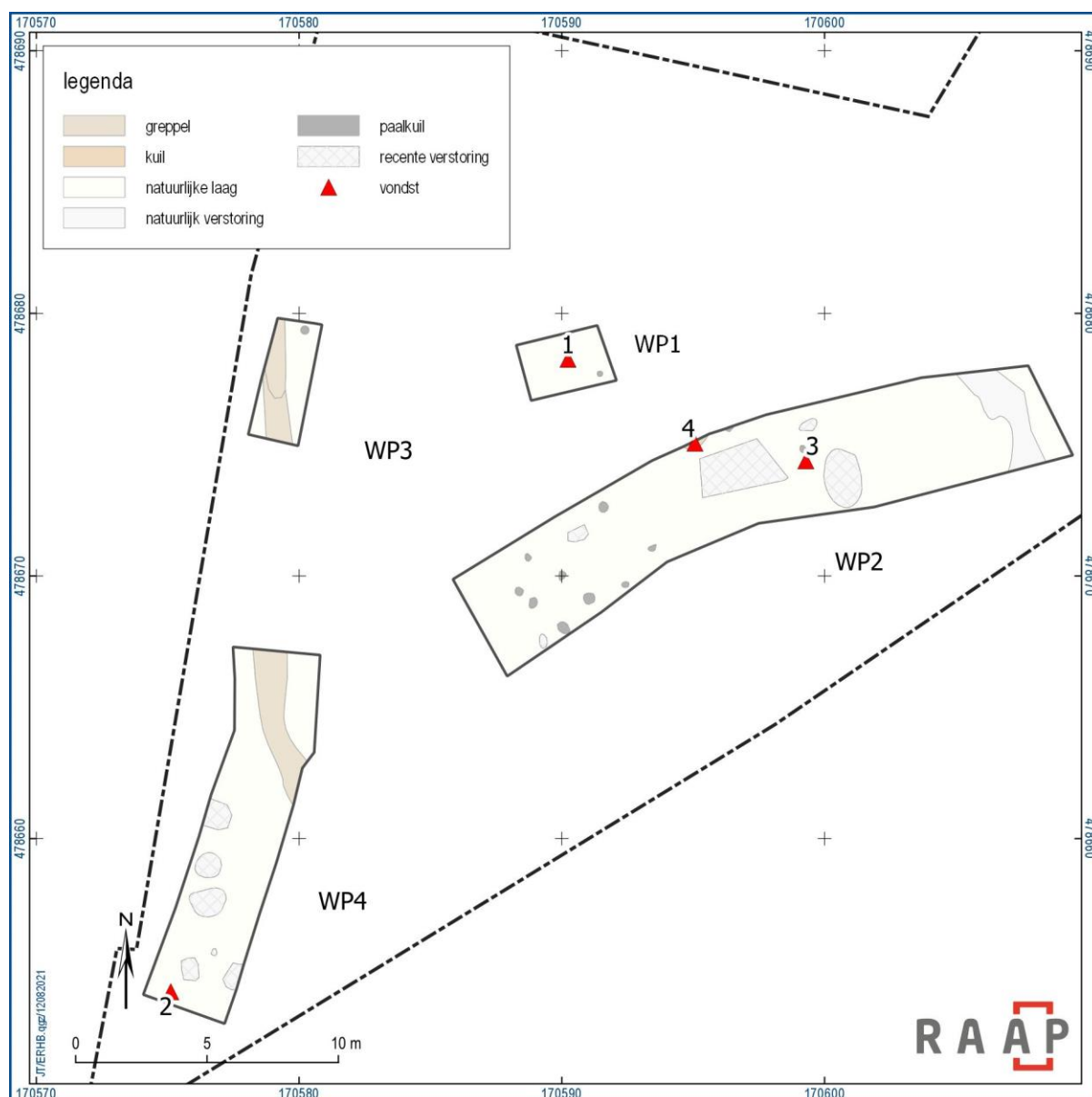
3.3 Vondsten

3.3.1 Inleiding

Het archeologisch onderzoek heeft viervondsten opgeleverd. Hierbij gaat het om vier aardewerkscherven. In het onderstaande wordt ingegaan op de algemene kenmerken, de datering en de mate van conservering van het aardewerk.

3.3.2 Ruimtelijke verspreiding

De horizontale verspreiding van het vondstmateriaal wordt weergegeven in figuur 9.

Figuur 9. Verspreidingskaart vondsten.

3.3.3 Beschrijving van de vondsten per vondstcategorie

Aardewerk (drs. Huub Scholte Lubberink)

Tijdens het onderzoek zijn vier kleine aardewerkscherven gevonden, drie scherven handgevormd aardewerk één scherf draaischijfaardewerk. Van het handgevormde aardewerk zijn er twee met een grote mate van zekerheid in de midden- of laat-Romeinse tijd te dateren op basis van hun magering. Scherf V 1 is gemagerd met kalkachtig materiaal (mogelijk bot), vrij grof en hoekig plantaardig materiaal en zand. Een magering van kalkachtig materiaal komt voor vanaf circa 150 na Chr., maar vooral tussen circa 200 en 400 na Chr. Grove plantaardige magering, zoals ook zichtbaar in scherf V 4, komt voor tussen circa 200 en 400 na Chr. Scherf V 3 is alleen gemagerd met steengruis (gebroken kwarts) en kan op grond daarvan niet nader gedateerd worden dan ijzertijd of Romeinse tijd. Het fragment draaischijfaardewerk V 2 betreft een scherf ruwwandig aardewerk afkomstig uit de omgeving van Mayen in de Eifel. Dit soort aardewerk is geproduceerd van de laat-Romeinse tijd tot in de Merovingische tijd.

3.4 Monsters

Tijdens het onderzoek zijn geen grondmonsters verzameld.

3.5 Interpretatie van de vindplaats

3.5.1 Aard van de vindplaats

Op basis van de aangetroffen paalsporen, kuil en de greppel lijkt het te gaan om een nederzettingsterrein.

3.5.2 Diepteligging

De vindplaats bevindt zich op een diepte van circa 80 cm –mv.

3.5.3 Omvang

Over de omvang van de vindplaats is op basis van de aangelegde proefsleuven niet veel te zeggen. Door beperkingen tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek (tuinen, hekken en woningen) kon niet het gehele plangebied onderzocht worden. Het is (mede op basis van de resultaten van omliggende archeologische onderzoeken) wel zeer waarschijnlijk dat de vindplaats binnen het gehele plangebied doorloopt.

3.6 Waardestelling

3.6.1 Algemene waarderingssystematiek

Voor de waardering is de KNA-systematiek 'Waarderen van vindplaatsen' gevolgd (KNA versie 4.0, specificatie VS06; www.sikb.nl). Daarbij worden numerieke waarden toegekend aan de verschillende waarderingsaspecten. Afhankelijk van de score is een vindplaats wel of niet behoudenswaardig (tabel 6).

De vindplaatsen worden eerst op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Ze worden op basis van hun fysieke kwaliteit als behoudenswaardig (opgraven of beschermen) aangemerkt indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (5 of 6 punten) scoren. Bij een middelmatige tot lage score (4 punten of minder) wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of het terrein toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria 'hoog' wordt gescoord, wordt de vindplaats in principe ook behoudenswaardig geacht. Dit 'vangnet' heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, buiten de beoordeling vallen. Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden eveneens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit.

Een afweging vindt plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria: zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Belevingswaarde (schoonheid en herinneringswaarde) is slechts van belang voor zichtbare archeologische monumenten en is derhalve voor onderhavig onderzoek niet relevant. Bij een bovengemiddelde score van 7 punten of meer voor de eerste drie criteria, wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt.

3.6.2 Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit bestaat uit de deelaspecten gaafheid en conservering.

De gaafheid van de sporen is gemiddeld. De vindplaats ligt beschermd onder een plaggendeek en een oude akkerlaag, maar toch zijn recente verstoringen aangetroffen die waarschijnlijk archeologische waarden hebben verstoord. De oorspronkelijk bodemhorizonten zijn waarschijnlijk volledig opgenomen in een fossiele akker-/cultuurlaag, die is ontstaan door eeuwenlange agrarische bewerking van de grond in vermoedelijk de Romeinse tijd of vroege middeleeuwen. De conservering van de vondsten is normaal voor het Midden-Nederlandse zandgebied. Daarom is aan het aspect conservering een gemiddelde score toegekend.

3.6.3 Inhoudelijke kwaliteit

De inhoudelijke kwaliteit bestaat uit de deelaspecten zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde.

Een nederzettingsterrein met resten van de prehistorie tot en met de vroege middeleeuwen is gemiddeld zeldzaam en levert nieuwe informatie op over de bewoning van dit gebied in die perioden. De ensemblewaarde is hoog door dat er sprake is van een duidelijke diachrone en synchrone relatie met nederzettingssporen in nabijgelegen plangebieden (Margrietschool en Oude Telgterweg). Er is in feite sprake van één groot nederzettingsterrein.

Op basis van de totaalscore in tabel 6 is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats.

waarde	criteria	scores		
		hoog	midden	laag
beleving	schoonheid	wordt niet gescoord		
	herinneringswaarde	wordt niet gescoord		
fysieke kwaliteit	gaafheid		2	
	conservering		2	
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid		2	
	informatiewaarde		2	
	ensemblewaarde	3		
	representativiteit	n.v.t.		

Tabel 6. Scoretabel waardestelling van de vindplaats (tabel 5 uit de KNA).

3.7 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek kunnen de onderzoeksvragen uit het PvE als volgt beantwoord worden:

1. *Zijn er archeologische waarden aanwezig. Waar bestaan deze uit?*

Binnen het plangebied zijn archeologische waarden aangetroffen. Deze bestaan uit paalkuilen, een kuil en een greppel.

2. *Wat is de omvang, datering en conserveringsgraad van de waarden?*

Binnen de werkputten is zeer waarschijnlijk maar een deel van een vindplaats aangesneden. Vermoedelijk loopt deze door in alle richtingen binnen en buiten het plangebied. De conserveringsgraad van de vindplaats is gemiddeld; de sporen zijn afgedekt door een plaggende en oude akkerlaag. Toch zijn op enkele plekken verstoringen waargenomen die vermoedelijk te maken hebben met het gebruik als tuin ergens aan het eind van de 20e eeuw.

3. *Sluiten deze waarden aan bij de vindplaats Margrietschool en/of Oude Telgterweg?*

Binnen plangebied Margrietschool zijn door het ADC en RAAP sporen en vondsten aangetroffen met een datering in de vroege ijzertijd en midden- en laat-Romeinse Tijd. Daarnaast zijn aan de Oude Telgterweg sporen aangetroffen die door het ontbreken van vondstmateriaal niet beter gedateerd konden worden dan tussen de prehistorie en de middeleeuwen. De aangetroffen sporen binnen onderhavig plangebied kunnen op basis van het aangetroffen vondstmateriaal wellicht geassocieerd worden met beide vindplaatsen. Aanvullend onderzoek moet hier meer duidelijkheid over geven.

4. *Zijn er structuren aangetroffen? Waar bestaan deze uit?*

De aangetroffen paalsporen zijn mogelijk onderdeel van een grotere structuur, maar door de beperkte omvang van de proefsleuven is het niet mogelijk om te onderscheiden om wat voor structuur het gaat.

5. *Welk vondstmateriaal is er gevonden. Wat zegt dat over de vindplaats.*

Binnen het plangebied is aardewerk aangetroffen met een datering in de midden- en laat-Romeinse tijd. Voor een deel van het materiaal is een iets oudere en/of jongere datering mogelijk.

6. *Is de vindplaats behoudenswaardig en zo ja, wat voor aanvullend onderzoek wordt aanbevolen.*

Het betreft een behoudenswaardige vindplaats. Het advies luidt om de vindplaats op te graven door middel van een archeologische opgraving van het gehele plangebied, indien behoud in situ niet mogelijk is.

4 Conclusie

De sporen en vondsten duiden op de aanwezigheid van een vindplaats.

Het gaat hierbij waarschijnlijk om een nederzettingsterrein met een datering in de midden- of laat Romeinse tijd, waarbij de aanwezigheid van oudere en jongere sporen niet is uitgesloten. Met uitzondering van enkele kleinschalige verstoringen door het gebruik als tuin in het verleden, is het terrein intact.

5 Selectieadvies

Op basis van het onderzoek en de waardestelling wordt het volgende selectieadvies gegeven:

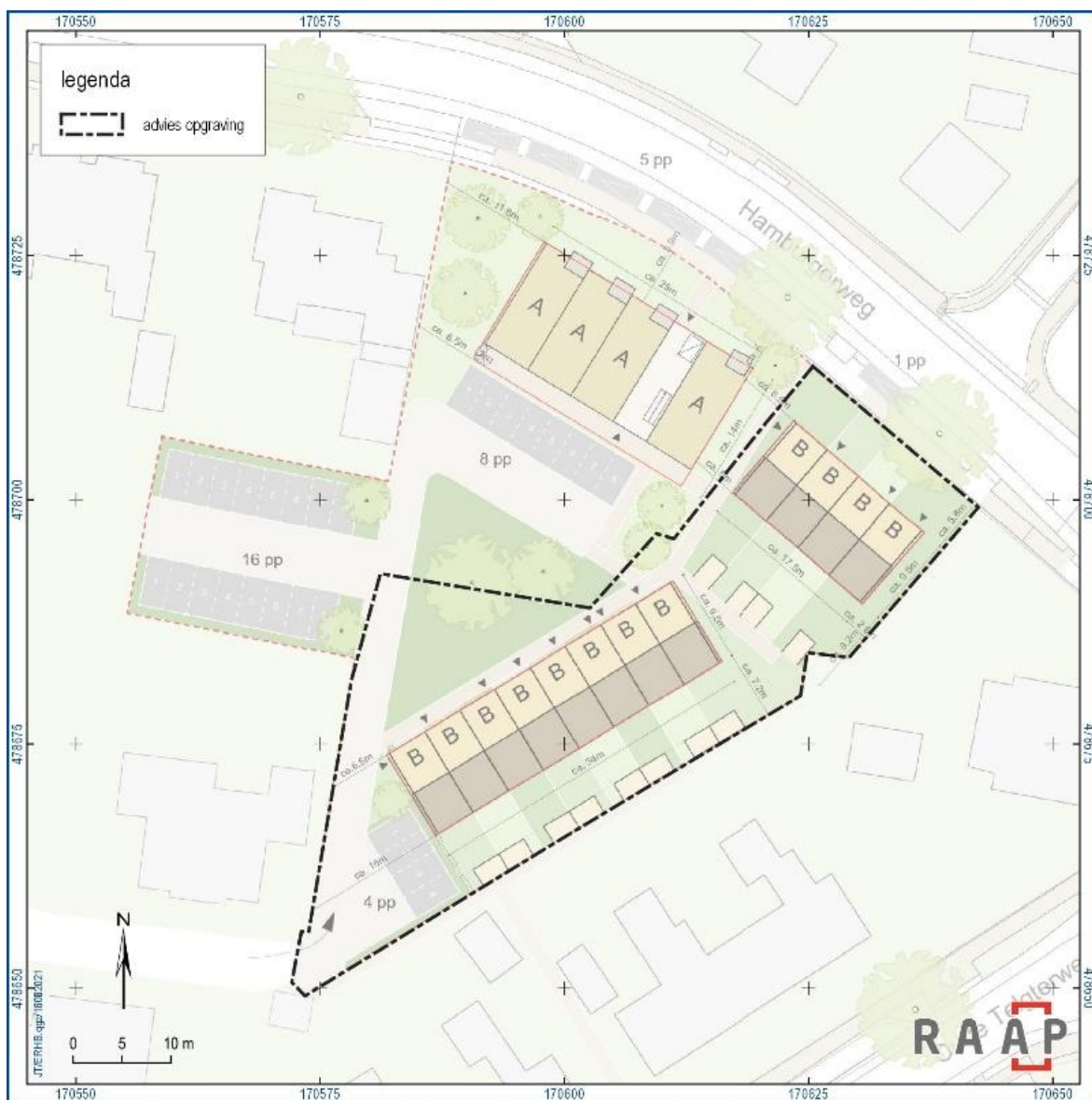
- Opgraven van de vindplaats.

Tijdens het onderzoek is het zuidelijke gedeelte van het plangebied onderzocht. Het was door de aanwezigheid van bebouwing en tuinen niet mogelijk om proefsleuven aan te leggen in het noordelijke gedeelte van het plangebied. Toch kan op basis van de uitkomsten van het proefsleuvenonderzoek en de resultaten van de omliggende in het verleden uitgevoerde archeologische onderzoeken (Telgterweg en Margrietschool) een verwachting worden uitgesproken voor het gehele plangebied, namelijk dat de kans op het aantreffen op archeologische sporen zeer hoog is.

Tijdens het schrijven van dit rapport is de precieze begrenzing van de civieltechnische werkzaamheden omtrent de bouw van woningen B nog niet duidelijk. Denk hierbij niet alleen aan de bouwputten van de woningen, maar ook aan alle andere bodemverstorende civieltechnische ingrepen binnen het plangebied zoals de aanleg van riolering, infra, kabels en infiltratiekratten.

Om tijd te besparen wordt geadviseerd om het gehele plangebied dat is ingediend tijdens de vergunningsaanvraag voor woningen B (in figuur 10 aangegeven met de letter B) archeologisch te onderzoeken door middel van een opgraving (figuur 10). Het advies luidt om de opgraving uit te voeren na het vrijmaken van het plangebied. Denk aan de sloop van de woningen en het verwijderen van beplanting, hekken en bomen. Bij het uitvoeren van de sloopwerkzaamheden van de nog aanwezige woningen (Hamburgerweg 149 en 151) dient archeologisch vriendelijk gesloopt te worden. Dit houdt in dat de bodem niet dieper verstoord wordt dan de al aanwezige fundering van de woningen. Op deze manier kan het archeologische niveau dat zich bevindt op circa 80-90 cm –mv gespaard blijven.

Vervolgens kan de opgraving ruim voor aanvang van de civieltechnische werkzaamheden uitgevoerd worden. Zo is de kans op vertraging van de realisatie van de woningen klein.

Figuur 10. Advies voor het op te graven gebied rondom huizen B geprojecteerd op het herinrichtingsplan van het plangebied.

Literatuur

Hoven, E & H. Leuving, 2015. Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven, Oude Telgterweg 120. Synthesgra-Rapport 150061-b

Pronk, E.C., 2013. Plangebied Margrietschool, gemeente Ermelo; Een opgraving van een Germaanse nederzetting uit de Romeinse tijd en sporen uit de Vroege IJzertijd. *RAAP-rapport 2623*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Williams, G.L., 2016. Ermelo, Margrietschool fase 1, archeologische opgraving. ADC-rapport 4204

Wispelwey, M.H., 2021. Programma van Eisen Hamburgerweg 149 Ermelo fase 1. Gemeente Ermelo.

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. De ligging van het plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	5
Figuur 2. De geplande herinrichting en bebouwing langs de Hamburgerweg in Ermelo, onderhavig plangebied omvat de woningen die zijn aangegeven met een B (bron: René Nijmeijer, BiedtRuimte)	6
Figuur 3. Het plangebied (zaak nr. 5097544100) met daaromheen de dichtstbijzijnde archeologische onderzoeken	9
Figuur 4. Overzicht van de proefsleuven en de locatie van de gedocumenteerde profielen geprojecteerd op het herinrichtingsplan.	12
Figuur 5. Allesporenkaart.	17
Figuur 6. Coupefoto van S8	18
Figuur 7. Greppel S22 zoals aangetroffen in WP3 is gecoupeerd in het noord- en westprofiel van de werkput	19
Figuur 8. Kuil S9 in het noordprofiel van WP2	20
Figuur 9. Verspreidingskaart vondsten.	21
Figuur 10. Advies voor het op te graven gebied rondom huizen B geprojecteerd op het herinrichtingsplan van het plangebied.	28

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	7
Tabel 2. Overzicht van in de omgeving van het plangebied relevante onderzoeken	8
Tabel 3. Overzicht van werkputten en vlakken.	11
Tabel 4. Samenvattend overzicht van de laagopeenvolging.	15
Tabel 5. Aantal sporen per spoorcategorie.	16
Tabel 6. Scoretabel waardestelling van de vindplaats (tabel 5 uit de KNA).	24

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal
Bijlage 2. Sporenlijst

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden				
Tijdperk				Datering
Recente tijd				
Nieuwe tijd			C	1945
			B	1850
			A	1650
Middeleeuwen			Laat B	1500
			Laat A	1250
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050	
		C: Karolingische tijd	900	
		B: Merovingische tijd	725	
		A: Volksverhuizingstijd	525	
				450
Romeinse tijd	Laat		270	
	Midden		70 na Chr.	
	Vroeg		15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat		250
		Midden		500
		Vroeg		800
	Bronstijd	Laat		1100
		Midden		1800
		Vroeg		2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat		2850
		Midden		4200
		Vroeg		4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat		6450
		Midden		8640
		Vroeg		9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat		12.500
		Jong B		16.000
		Jong A		35.000
		Midden		250.000
		Oud		

tabel1 standaard Archeologisch RAAP 2014

tabel1_standard_Archeologisch_RAAP_2014

Bijlage 2. Sporenlijst

spoor	vulling	intpralg	intprspec	textuur	grind	kleur	geklekt	hk
1	0	KL	KL	Z		LUY		0
2	0	PL	PK	Z		YU		0
3	0	VS	VSN	Z		YU	EU	0
4	0	VS	VSR	Z		YU	DYU	0
5	0	VS	VSR	Z		YU	DYU	0
6	0	VS	VSR	Z		DUY	E	0
7	0	PL	PK	Z		YU		0
8	0	PL	PK	Z	g1	YU		0
9	0	KL	KL	Z		UY		0
9	1	KL	KL	Z		LYU		0
9	2	KL	KL	Z		UY		0
10	0	PL	PK	Z		LUY		0
11	0	PL	PK	Z		UY		0
12	0	PL	PK	Z		UY		0
13	0	VS	VSR	Z		DUY		0
14	0	PL	PK	Z		LYU		0
15	0	PL	PK	Z		UY		0
16	0	PL	PK	Z		LYU		0
17	0	PL	PK	Z		YU		0
18	0	PL	PK	Z		YU		0
19	0	VS	VSR	Z		DUY	ly	0
20	0	PL	PK	Z		UY		0
21	0	PL	PK	Z	g1	YU		1
22	0	GW	GW	Z	g1	YU		1
22	1	GW	GW	Z	g1	LYU		0
23	0	VS	VSR	Z		DUY	E	0
24	0	VS	VSR	Z		DUY	E	0
25	0	VS	VSR	Z		DUY	E	0
26	0	VS	VSR	Z		DUY	E	0
27	0	VS	VSR	Z		DUY	E	0
28	0	VS	VSR	Z		DUY	E	0
29	0	GW	GW	Z	g1	YU		1